

Iran, a textbook case for the veto initiative

Why the situation in Iran falls within the Franco-Mexican initiative on veto restraint, and how to bring it in

L'Iran, cas d'école du veto. Pourquoi la situation iranienne relève de l'initiative franco-mexicaine sur l'encadrement du veto, et comment l'y inscrire

ایران و حق وتو

Iranian advocacy organisation
for democratic transition
dornairan.com

Iran, a textbook case for the veto initiative

Why the situation in Iran falls within the Franco-Mexican initiative on veto restraint, and how to bring it in

Summary

On 17 September 2026, two things happened a few hours apart. In Geneva, the Independent International Fact-Finding Mission on Iran submitted to the Human Rights Council a report concluding that the Iranian authorities had committed crimes against humanity in suppressing the January 2026 protests. In New York, Russia and China vetoed a draft resolution on Iran supported by eleven members of the Security Council. On a single day, the Council displayed both the gravity of the situation and its structural inability to address it.

Since 2022 the Security Council has heard testimony on the repression in Iran, in an Arria-formula meeting on 2 November 2022 and in an open briefing on 15 January 2026. It has never put a single text on the subject to a vote. Not for lack of established facts, but because the veto is assured in advance. DORNA calls this the anticipated veto: a block that need not be cast to take effect.

The Franco-Mexican initiative, joined by the United Kingdom on 22 September 2026 and supported by 128 states, targets precisely those mass atrocity situations in which the Council is paralysed by a permanent member. Iran meets the conditions and is never mentioned. DORNA proposes to close that gap through four measures: listing Iran among the initiative's reference situations; recognising the anticipated veto as a form of blockage within the spirit of the commitment; opening the Council, through the Arria formula, to Iranian society and to the UN mechanisms documenting the facts; and using the General Assembly debate that now follows every veto to raise the Iranian case.

1. Context: one day, two findings

On 17 September 2026 the Fact-Finding Mission submitted its report. It concludes that many of the gross violations committed during the January 2026 crackdown amount to crimes against humanity: murder, imprisonment, torture and other inhumane acts. It documents the killing of at least 221 children, some as young as two, fire from elevated positions across all 31 provinces, tens of thousands of arbitrary arrests, at least 29 men executed between March and August 2026 after expedited trials, five of them publicly, more than 70 people at imminent risk of execution, including five women and three boys, and a nationwide internet blackout imposed on 8 January and maintained for more than five months, the longest on record. On the human toll, High Commissioner Volker Türk spoke in January of thousands killed, children among them; the Iranian authorities acknowledged more than 3,000 deaths, and Special Rapporteur Mai Sato noted civil society estimates running to tens of thousands.

On the same 17 September, at the Security Council, a US draft extending for one year the Panel of Experts of the 1737 Committee, which monitors Iran-related sanctions, received eleven votes. Russia and China vetoed it; Pakistan and Somalia abstained. The text concerned the nuclear file, not the repression. It follows the Russian and Chinese veto of 7 April 2026 against a draft by Gulf states

on freedom of navigation through the Strait of Hormuz, rejected by the same split. The rule that governs the Council whenever Iran is on the table is constant: a majority of eleven, a guaranteed block.

2. Analysis: the anticipated veto

The Franco-Mexican initiative, launched in 2015, proposes that the five permanent members commit voluntarily and collectively not to use the veto when the Council addresses genocide, crimes against humanity or large-scale war crimes. On 22 September 2026 the United Kingdom joined it, through Foreign Secretary Ed Miliband, becoming the second permanent member to sign. It is complemented by the code of conduct of the ACT group (Accountability, Coherence and Transparency), adopted in 2015 at Liechtenstein's initiative, and by General Assembly resolution 76/262 of 26 April 2022, which requires an Assembly debate within ten working days of any veto.

These instruments rest on a common foundation: the responsibility to protect, adopted by all member states in paragraphs 138 and 139 of the 2005 World Summit Outcome, at the close of the debate opened by Kosovo in 1999 and by the 2001 report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. Paragraph 139 gives the Security Council the responsibility to act collectively, in a timely and decisive manner, when a state manifestly fails to protect its population from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. The Franco-Mexican initiative exists so that the veto does not stand in the way of that responsibility. The Fact-Finding Mission's finding of crimes against humanity places the situation in Iran squarely within the scope of paragraph 139. The question put to the Council is therefore not the nature of its response, which is for the Council to deliberate, but its ability to deliberate at all.

These instruments reason from the veto actually cast: a resolution is tabled, put to a vote, blocked, then debated. The Iranian case shows a different and more common configuration, and a less visible one. Since the 2022 crackdown, which the Fact-Finding Mission had already characterised as crimes against humanity in March 2024, the Council has heard briefers and civil society representatives, but no member has put to a vote any text on the repression in Iran. The facts are established by UN bodies themselves. Majorities exist, as the votes of 7 April and 17 September show. What is missing is the prospect of adoption. The veto operates before the vote, by deterring the tabling.

This configuration has three consequences. It makes the block invisible, since no trace of it remains in the Council's record and the debate provided for by resolution 76/262 is never triggered. It denies victims the minimal recognition a formal vote provides. And it strips the initiative of its reach in the cases where it is most needed, because a commitment not to cast a veto protects no one if the text is never presented.

The Iranian case has one further feature that makes it a textbook case. The demands carried by Iranian society since September 2022, equality, the rule of law, an end to coercion over women, are the ones the states supporting the initiative say they defend. This is not a distant situation the Council would be discovering, but a movement whose claims are already aligned with the principles of the Charter.

3. DORNA's position

DORNA is a non-partisan organisation working to structure a democratic transition in Iran. It does not ask the Security Council to decide the country's political future, which belongs to Iranians. It asks that crimes committed against the Iranian population be handled by the Council under the same rules as other mass atrocity situations, and that the Franco-Mexican initiative stop overlooking the case that best illustrates its purpose.

The relevant question is no longer whether the situation in Iran falls within the initiative, but how to bring it in operationally, without waiting for a vote no one will call.

4. Recommendations

To France and Mexico, coordinators of the initiative. List Iran among the reference situations cited when promoting the initiative, alongside Ukraine and Gaza, from the next meeting of supporters. Horizon: fourth quarter of 2026.

To the 128 signatory states. Adopt, in the next collective declaration, language recognising that anticipated blockage of the Council, where it prevents the tabling of any text on a situation documented by UN mechanisms, falls within the spirit of the commitment. Horizon: 2027.

To the Council's rotating presidencies, starting with Greece in October 2026. Convene an Arria-formula meeting on the human rights situation in Iran, on the model of the meeting of 2 November 2022, hearing the Fact-Finding Mission, the Special Rapporteur and representatives of Iranian society. The Arria formula requires no vote and cannot be vetoed.

To member states, under resolution 76/262. Use the General Assembly debate following the 17 September vetoes to state that the Council's blockage on Iran is not confined to the nuclear file, and extends, by anticipation, to the repression documented by the Fact-Finding Mission.

To the ACT group and its coordinators. Include the Iranian case in the follow-up of the code of conduct, documenting situations where the absence of a text put to a vote stems from an anticipated veto.

To the European Union and the European External Action Service. Make Iran's inclusion in the initiative a point of the member states' common position at the Council, and carry it in dialogue with elected members.

To Iranian civil society and the diaspora. Express, in a joint and non-partisan text, Iranian society's support for the Franco-Mexican initiative. A people that itself asks that the veto no longer shield those who repress it is the argument the initiative does not yet have. DORNA offers to coordinate that text.

5. What DORNA brings

DORNA makes available to delegations and relevant services a chronology of Council votes and blockages on Iran since 2022, continuously updated on Iran Observatory, together with a synthesis of the findings of UN mechanisms. It stands ready to facilitate contact with representatives of Iranian society for an Arria meeting, with due regard for the security of those involved.

The Iranian case does not ask the Franco-Mexican initiative to change its nature. It asks for it to be applied where it is most expected. DORNA calls on France, Mexico, the United Kingdom and the signatory states to take it up during this General Assembly session, and offers to coordinate the

sequence described above with them.

L'Iran, cas d'école du veto

Pourquoi la situation iranienne relève de l'initiative franco-mexicaine sur l'encadrement du veto, et comment l'y inscrire

Résumé

Le 17 septembre 2026, deux événements se sont produits à quelques heures d'intervalle. À Genève, la Mission internationale indépendante d'établissement des faits sur l'Iran a remis au Conseil des droits de l'homme un rapport concluant que les autorités iraniennes avaient commis des crimes contre l'humanité dans la répression des manifestations de janvier 2026. À New York, la Russie et la Chine ont opposé leur veto à un projet de résolution sur l'Iran soutenu par onze membres du Conseil de sécurité. Le même jour, le Conseil a démontré à la fois la gravité de la situation et son incapacité structurelle à y répondre.

Depuis 2022, le Conseil de sécurité a entendu des témoignages sur la répression en Iran, en formule Arria le 2 novembre 2022 puis en séance publique le 15 janvier 2026. Il n'a jamais mis aux voix le moindre texte à ce sujet. Ce n'est pas faute d'éléments établis, mais parce que le veto est acquis d'avance. C'est ce que DORNA appelle le veto anticipé : un blocage qui n'a pas besoin d'être exercé pour produire son effet.

L'initiative franco-mexicaine, rejointe par le Royaume-Uni le 22 septembre 2026 et soutenue par 128 États, vise précisément les situations d'atrocités de masse où le Conseil est paralysé par un membre permanent. L'Iran en réunit les conditions et n'y figure pourtant jamais. DORNA propose de combler cette absence par quatre mesures : inscrire l'Iran parmi les situations de référence de l'initiative ; reconnaître le veto anticipé comme une forme de blocage relevant de l'esprit de l'engagement ; ouvrir le Conseil, par la formule Arria, à la société iranienne et aux mécanismes onusiens qui documentent les faits ; et utiliser le débat de l'Assemblée générale qui suit désormais chaque veto pour y porter le cas iranien.

1. Contexte : un même jour, deux constats

Le 17 septembre 2026, la Mission d'établissement des faits a remis son rapport. Elle y conclut qu'une grande partie des violations commises lors de la répression de janvier 2026 constituent des crimes contre l'humanité : meurtre, emprisonnement, torture et autres actes inhumains. Elle documente la mort d'au moins 221 enfants, dont certains âgés de deux ans, des tirs depuis des positions surélevées dans les 31 provinces, des dizaines de milliers d'arrestations arbitraires, au moins 29 exécutions d'hommes entre mars et août 2026 à l'issue de procès expéditifs, dont cinq en public, plus de 70 personnes sous menace d'exécution imminente, dont cinq femmes et trois mineurs, et une coupure nationale d'internet imposée le 8 janvier et maintenue plus de cinq mois, la plus longue jamais enregistrée. Sur le bilan humain, le Haut-Commissaire Volker Türk a parlé en

janvier de milliers de morts, enfants compris ; les autorités iraniennes ont reconnu plus de 3 000 décès, et la Rapporteuse spéciale Mai Sato a relevé des estimations de la société civile allant jusqu'à plusieurs dizaines de milliers.

Le même 17 septembre, au Conseil de sécurité, un projet américain visant à prolonger d'un an le Groupe d'experts du Comité 1737 chargé du suivi des sanctions relatives à l'Iran a recueilli onze voix. La Russie et la Chine y ont opposé leur veto ; le Pakistan et la Somalie se sont abstenus. Ce texte portait sur le dossier nucléaire, non sur la répression. Il s'ajoute au veto russe et chinois du 7 avril 2026 contre un projet des États du Golfe sur la liberté de navigation dans le détroit d'Ormuz, rejeté par le même partage des voix. La règle qui gouverne le Conseil dès qu'il s'agit de l'Iran est constante : une majorité de onze, un blocage assuré.

2. Analyse : le veto anticipé

L'initiative franco-mexicaine, lancée en 2015, propose que les cinq membres permanents s'engagent volontairement et collectivement à ne pas recourir au veto lorsque le Conseil traite de génocide, de crimes contre l'humanité ou de crimes de guerre à grande échelle. Le 22 septembre 2026, le Royaume-Uni y a adhéré par la voix de son ministre des Affaires étrangères, Ed Miliband, devenant le deuxième membre permanent signataire. Elle est complétée par le code de conduite du groupe ACT (Accountability, Coherence and Transparency), adopté en 2015 à l'initiative du Liechtenstein, et par la résolution 76/262 de l'Assemblée générale, adoptée le 26 avril 2022, qui impose la tenue d'un débat de l'Assemblée dans les dix jours ouvrables suivant tout veto.

Ces instruments ont un fondement commun : la responsabilité de protéger, adoptée par l'ensemble des États membres aux paragraphes 138 et 139 du Document final du Sommet mondial de 2005, au terme du débat ouvert par le Kosovo en 1999 et par le rapport de la Commission internationale de l'intervention et de la souveraineté des États en 2001. Le paragraphe 139 confie au Conseil de sécurité la responsabilité d'agir collectivement, en temps voulu et de manière décisive, lorsqu'un État manque manifestement à son obligation de protéger sa population contre le génocide, les crimes de guerre, le nettoyage ethnique et les crimes contre l'humanité. L'initiative franco-mexicaine existe pour que le veto ne fasse pas obstacle à cette responsabilité. Le constat de la Mission d'établissement des faits, crimes contre l'humanité, place la situation iranienne dans le champ exact du paragraphe 139. La question posée au Conseil n'est donc pas celle de la nature de la réponse, qui relève de sa délibération, mais celle de sa capacité à délibérer.

Ces instruments raisonnent à partir du veto exercé : une résolution est déposée, mise aux voix, bloquée, puis débattue. Le cas iranien montre une autre configuration, plus fréquente et moins visible. Depuis la répression de 2022, que la Mission d'établissement des faits avait déjà qualifiée de crimes contre l'humanité en mars 2024, le Conseil a entendu des briefers et des représentants de la société civile, mais aucun membre n'a soumis au vote un texte sur la répression en Iran. Les faits sont établis par les organes des Nations unies eux-mêmes. Les majorités existent, comme les votes du 7 avril et du 17 septembre le prouvent. Ce qui manque, c'est la perspective d'une adoption. Le veto opère avant le vote, en dissuadant le dépôt.

Cette configuration a trois conséquences. Elle rend le blocage invisible, puisqu'aucune trace n'en subsiste dans les archives du Conseil et que le débat prévu par la résolution 76/262 n'est jamais déclenché. Elle prive les victimes de la reconnaissance minimale qu'apporte un vote formel. Et elle vide l'initiative de sa portée dans les cas où elle serait la plus nécessaire, car un engagement à ne pas exercer le veto ne protège personne si le texte n'est jamais présenté.

Le cas iranien présente enfin une particularité qui en fait un cas d'école. Les exigences portées par la société iranienne depuis septembre 2022, égalité, État de droit, fin de la contrainte exercée sur les femmes, sont celles que les États soutenant l'initiative disent défendre. Il ne s'agit pas d'une situation lointaine que le Conseil découvrirait, mais d'un mouvement dont les revendications sont déjà alignées sur les principes de la Charte.

3. La position de DORNA

DORNA est une organisation non partisane qui œuvre à la structuration d'une transition démocratique en Iran. Elle ne demande pas au Conseil de sécurité de trancher l'avenir politique du pays, qui appartient aux Iraniens. Elle demande que les crimes commis contre la population iranienne soient traités par le Conseil selon les mêmes règles que les autres situations d'atrocités de masse, et que l'initiative franco-mexicaine cesse d'ignorer le cas qui illustre le mieux sa raison d'être.

La question pertinente n'est plus de savoir si la situation iranienne relève de l'initiative, mais comment l'y inscrire de manière opérationnelle, sans attendre un vote que personne ne provoquera.

4. Recommandations

À la France et au Mexique, coordonnateurs de l'initiative. Inscrire l'Iran parmi les situations de référence citées dans la promotion de l'initiative, aux côtés de l'Ukraine et de Gaza, dès la prochaine réunion des soutiens. Horizon : quatrième trimestre 2026.

Aux 128 États signataires. Adopter, lors de la prochaine déclaration collective, une formulation reconnaissant que le blocage anticipé du Conseil, lorsqu'il empêche le dépôt même d'un texte sur une situation documentée par les mécanismes onusiens, relève de l'esprit de l'engagement. Horizon : 2027.

Aux présidences tournantes du Conseil, à commencer par la Grèce en octobre 2026. Convoquer une réunion selon la formule Arria consacrée à la situation des droits humains en Iran, sur le modèle de celle du 2 novembre 2022, avec audition de la Mission d'établissement des faits, de la Rapporteuse spéciale et de représentantes de la société iranienne. La formule Arria ne requiert aucun vote et ne peut faire l'objet d'un veto.

Aux États membres, dans le cadre de la résolution 76/262. Utiliser le débat de l'Assemblée générale consécutif aux vetos du 17 septembre pour rappeler que le blocage du Conseil sur l'Iran ne se limite pas au dossier nucléaire, et qu'il s'étend, par anticipation, à la répression documentée par la Mission d'établissement des faits.

Au groupe ACT et à ses coordinateurs. Intégrer le cas iranien dans le suivi du code de conduite, en documentant les situations où l'absence de texte mis aux voix tient à un veto anticipé.

À l'Union européenne et au Service européen pour l'action extérieure. Faire de l'inscription de l'Iran dans l'initiative un point de la position commune des États membres au Conseil, et le porter dans le dialogue avec les membres élus.

À la société civile iranienne et à la diaspora. Exprimer, dans un texte commun et non partisan, le soutien de la société iranienne à l'initiative franco-mexicaine. Un peuple concerné qui demande lui-même que le veto ne protège plus ceux qui le répriment est l'argument que l'initiative ne possède pas encore. DORNA propose de coordonner ce texte.

5. Ce que DORNA apporte

DORNA met à disposition des délégations et des services concernés une chronologie des votes et des blocages du Conseil sur l'Iran depuis 2022, mise à jour en continu sur Iran Observatory, ainsi qu'une synthèse des constats des mécanismes onusiens. Elle se tient prête à faciliter les contacts avec des représentantes de la société iranienne en vue d'une réunion Arria, dans le respect des impératifs de sécurité des personnes concernées.

Le cas iranien ne demande pas à l'initiative franco-mexicaine de changer de nature. Il lui demande d'être appliquée là où elle est le plus attendue. DORNA appelle la France, le Mexique, le Royaume-Uni et les États signataires à s'en saisir dès cette session de l'Assemblée générale, et propose de coordonner avec eux la séquence décrite ci-dessus.

DORNA — Organisation iranienne de plaidoyer pour la transition démocratique · dornairan.com

SOURCES

Haut-Commissariat aux droits de l'homme, Mission d'établissement des faits sur l'Iran, communiqué du 17 septembre 2026 : <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2026/09/iran-civilians-trapped-between-extreme-state-repression-and-violations>

Conseil des droits de l'homme, résolution du 23 janvier 2026 (25 pour, 7 contre, 14 abstentions) : <https://www.ohchr.org/en/media-advocacy/2026/01/human-rights-council-adopts-resolution-extending-mandates-fact-finding>

Conseil de sécurité, 10224e séance, 17 septembre 2026, SC/16455 : <https://press.un.org/en/2026/sc16455.doc.htm>

Conseil de sécurité, 10130e séance, 7 avril 2026, SC/16330 : <https://press.un.org/en/2026/sc16330.doc.htm>

Security Council Report, séance publique sur les manifestations en Iran, 15 janvier 2026 : <https://www.securitycouncilreport.org/whatsinblue/2026/01/briefing-on-protests-in-iran.php>

Security Council Report, réunion Arria sur les manifestations en Iran, 2 novembre 2022 : <https://www.securitycouncilreport.org/whatsinblue/2022/11/arria-formula-meeting-on-the-ongoing-protests-in-iran.php>

Adhésion du Royaume-Uni, 22 septembre 2026 (UPI) : https://www.upi.com/Top_News/World-News/2026/09/22/Security-Council-veto-power-abstain/1061790061531

Réunion Barrot-Velasco, 21 septembre 2026 (Por Esto) : <https://www.poresto.com/mexico/2026/9/21/mexico-y-francia-impulsan-limitar-el-veto-en-la-onu-ante-genocidio-y-crimenes-de-guerra.html>

France Diplomatie, présidence française du Conseil de sécurité, septembre 2026 : <https://tr.diplomatie.gouv.fr/fr/septembre-2026-la-france-preside-le-conseil-de-securite>

ایران و حق وتو

چرا ابتکار فرانسه و مکزیک بدون پرونده‌ی ایران ناتمام می‌ماند

چکیده

شورای امنیت در ۲۶ شهریور ۱۴۰۵ (۱۷ سپتامبر ۲۰۲۶) در یک روز دو چهره‌ی خود را نشان داد. صبح، در ژنو، هیئت حقیقت‌یاب سازمان ملل گزارش خود را به شورای حقوق بشر تحویل داد و سرکوب خیزش دی‌ماه ۱۴۰۴ را جنایت علیه بشریت خواند. چند ساعت بعد، در نیویورک، روسیه و چین پیش‌نویسی را درباره‌ی ایران وتو کردند که یازده عضو شورا پای آن ایستاده بودند. سنگینی پرونده و ناتوانی شورا در رسیدگی به آن، هر دو در یک روز ثبت شد.

شورای امنیت از پاییز ۱۴۰۱ تا امروز دو بار پای روایت سرکوب در ایران نشست است؛ یک بار در نشست آریا در آبان ۱۴۰۱ و بار دیگر در نشست علنی دی‌ماه ۱۴۰۴. اما در این چهار سال حتی یک متن درباره‌ی این سرکوب به رأی گذاشته نشده است. مشکل کمبود سند نیست؛ مشکل این است که نتیجه‌ی رأی‌گیری از پیش معلوم است. درنا این پدیده را «وتوی خاموش» می‌نامد: وتویی که برای اثر گذاشتن لازم نیست اعمال شود، همین که همه بدانند در راه است، کار خود را کرده است.

ابتکار فرانسه و مکزیک برای محدود کردن حق وتو، که بریتانیا در ۳۱ شهریور به آن پیوست و امروز ۱۲۸ کشور پشت آن ایستاده‌اند، درست برای همین وضعیت طراحی شده است: جنایت‌های گسترده‌ای که یک عضو دائم راه رسیدگی شورا را بر آن‌ها می‌بندد. ایران تمام ویژگی‌های چنین وضعیتی را دارد و در هیچ‌یک از فهرست‌هایی که برای معرفی این ابتکار به کار می‌رود نامی از آن نیست. درنا برای جبران این غیبت چهار اقدام پیشنهاد می‌کند: ذکر ایران در شمار پرونده‌های شاخص ابتکار؛ پذیرش این‌که وتوی خاموش نیز در دایره‌ی تعهد می‌گنجد؛ باز کردن در شورا به روی جامعه‌ی ایران و نهادهای حقیقت‌یاب ملل متحد از طریق نشست آریا؛ و بهره گرفتن از مباحثه‌ای که مجمع عمومی اکنون پس از هر وتو برگزار می‌کند.

۱. یک روز، دو سند

گزارش هیئت حقیقت‌یاب صریح است: بخش عمده‌ای از آنچه در سرکوب دی‌ماه گذشت مصداق جنایت علیه بشریت است، از قتل و حبس گرفته تا شکنجه و دیگر رفتارهای غیرانسانی. هیئت کشته شدن دست‌کم ۲۲۱ کودک را ثبت کرده است که کم‌سن‌ترین‌شان دو سال داشتند؛ شلیک از پشت‌بام‌ها و مواضع مرتفع در هر ۳۱ استان؛ ده‌ها هزار بازداشت خودسرانه؛ اعدام دست‌کم ۲۹ مرد از اسفند ۱۴۰۴ تا شهریور ۱۴۰۵ پس از دادرسی‌های چندروزه، که پنج مورد آن در ملأ عام اجرا شد؛ بیش از ۷۰ نفر در صف اعدام، از جمله پنج زن و سه نوجوان؛ و قطع سراسری اینترنت از ۱۸ دی که بیش از پنج ماه طول کشید و در جهان بی‌سابقه است. درباره‌ی شمار کشته‌شدگان، فولکر تورک، کمیسر عالی حقوق بشر، در دی‌ماه از «هزاران نفر، از جمله کودکان» سخن گفت؛ حکومت خود بیش از سه هزار کشته را پذیرفته و مای ساتو، گزارشگر ویژه، برآوردهای نهادهای مدنی را نقل کرده که تا ده‌ها هزار نفر می‌رسد.

در همان روز، پیش‌نویس آمریکا برای تمدید یک‌ساله‌ی کار گروه کارشناسان کمیته‌ی ۱۷۳۷، که ناظر بر تحریم‌های ایران است، یازده رأی موافق گرفت و با رأی منفی روسیه و چین از دستور خارج شد؛ پاکستان و سومالی ممتنع ماندند. موضوع آن پیش‌نویس پرونده‌ی هسته‌ای بود، نه سرکوب. اما این دومین وتوی سال درباره‌ی ایران بود: در ۱۸ فروردین ۱۴۰۵ نیز پیش‌نویس کشورهای عرب خلیج فارس درباره‌ی آزادی کشتیرانی در تنگه‌ی هرمز با همین ترکیب آرا رد شده بود. هر جا پای ایران در میان است، قاعده‌ی شورا یکی است: یازده رأی موافق، و یک بن‌بست تضمین‌شده.

۲. وتوی خاموش

ابتکار فرانسه و مکزیک از سال ۲۰۱۵ از پنج عضو دائم می‌خواهد داوطلبانه و به‌طور جمعی متعهد شوند که در پرونده‌های نسل‌کشی، جنایت علیه بشریت و جنایت جنگی گسترده از حق وتو استفاده نکنند. با اعلام اد میلیبند، وزیر خارجه‌ی بریتانیا، در ۳۱ شهریور ۱۴۰۵، لندن دومین عضو دائمی شد که این تعهد را پذیرفت. دو سازوکار دیگر این ابتکار را تکمیل می‌کنند: منشور رفتاری گروه «پاسخگویی، انسجام و شفافیت» (ACT) که در سال ۲۰۱۵ به پیشنهاد لیختن‌اشتاین تصویب شد، و قطعنامه‌ی ۷۶/۲۶۲ مجمع عمومی (۶ اردیبهشت ۱۴۰۱) که مجمع را موظف می‌کند ظرف ده روز کاری پس از هر وتو نشست مباحثه برگزار کند.

این سازوکارها ریشه‌ی مشترکی دارند: اصل «مسئولیت حمایت» که همه‌ی کشورهای عضو در بندهای ۱۳۸ و ۱۳۹ سند پایانی اجلاس سران ۲۰۰۵ پذیرفتند؛ حاصل بحثی که با کوزوو در ۱۹۹۹ آغاز شد و گزارش ۲۰۰۱ کمیسیون بین‌المللی مداخله و حاکمیت دولت‌ها آن را صورت‌بندی کرد. بند ۱۳۹ مسئولیت اقدام جمعی به‌موقع و قاطع را، هرگاه دولتی آشکارا از حمایت مردمش در برابر نسل‌کشی، جنایت جنگی، پاک‌سازی قومی و جنایت علیه بشریت بازماند، بر عهده‌ی شورای امنیت می‌گذارد. ابتکار فرانسه و مکزیک برای آن به وجود آمده که حق وتو سد راه این مسئولیت نشود. یافته‌ی هیئت حقیقت‌یاب درباره‌ی جنایت علیه بشریت، وضعیت ایران را دقیقاً در دایره‌ی بند ۱۳۹ قرار می‌دهد. پرسشی که پیش روی شورا است، نوع پاسخ نیست؛ آن با تصمیم خود شورا است. پرسش این است که آیا شورا اصلاً می‌تواند تصمیم بگیرد.

هر سه سازوکار یک فرض مشترک دارند: متنی ارائه می‌شود، به رأی می‌رسد، وتو می‌شود و سپس درباره‌اش بحث می‌کنند. پرونده‌ی ایران نشان می‌دهد که وتو راه دیگری هم برای کار کردن دارد که رایج‌تر است و کمتر به چشم می‌آید. از سرکوب ۱۴۰۱، که هیئت حقیقت‌یاب همان زمان در اسفند ۱۴۰۲ آن را جنایت علیه بشریت شناخته بود، تا امروز شورا گزارشگران و نمایندگان جامعه‌ی مدنی را شنیده، اما هیچ عضوی متنی درباره‌ی سرکوب در ایران روی میز نگذاشته است. اسناد را خود نهادهای ملل متحد فراهم کرده‌اند. اکثریت هم هست؛ رأی‌گیری‌های فروردین و شهریور همین را نشان می‌دهد. آنچه غایب است امید به تصویب است. وتو پیش از رأی‌گیری عمل می‌کند: با منصرف کردن از ارائه‌ی متن.

پیامد این وضعیت سه‌گانه است. نخست، انسداد نامرئی می‌ماند؛ در سوابق شورا اثری از آن نیست و مباحثه‌ی پیش‌بینی‌شده در قطعنامه‌ی ۷۶/۲۶۲ هیچ‌گاه فعال نمی‌شود. دوم، قربانیان از حداقل به‌رسمیت‌شناختنی که یک رأی‌گیری رسمی به آنان می‌دهد محروم می‌شوند. سوم، ابتکار درست در همان جایی که بیش از همه به آن نیاز است بی‌اثر می‌شود؛ تعهد به وتو نکردن، وقتی متنی در کار نیست، از هیچ‌کس حفاظت نمی‌کند.

ایران یک ویژگی دیگر هم دارد که آن را از پرونده‌های دیگر متمایز می‌کند. آنچه جامعه‌ی ایران از شهریور ۱۴۰۱ می‌خواهد، برابری، حاکمیت قانون و پایان اجبار بر زنان، عیناً همان چیزی است که کشورهای حامی ابتکار مدعی دفاع از آن‌اند. شورا با پرونده‌ای ناشناخته روبه‌رو نیست؛ با جنبشی روبه‌روست که خواسته‌هایش از پیش با منشور ملل متحد هم‌خوان است.

درنا سازمانی فراجناحی است که برای فراهم کردن زمینه‌های گذار دموکراتیک در ایران کار می‌کند. از شورای امنیت نمی‌خواهیم درباره‌ی آینده‌ی سیاسی ایران تصمیم بگیرد؛ آن تصمیم با مردم ایران است. خواسته‌ی ما این است که جنایت‌هایی که بر مردم ایران رفته با همان معیاری در شورا بررسی شود که برای دیگر پرونده‌های جنایت گسترده به کار می‌رود، و ابتکار فرانسه و مکزیک از کنار پرونده‌ای که فلسفه‌ی وجودی‌اش را بهتر از هر پرونده‌ی دیگری نشان می‌دهد، بی‌اعتنا نگذرد.

پرسش دیگر این نیست که آیا ایران در دایره‌ی این ابتکار می‌گنجد یا نه. پرسش این است که چگونه می‌توان آن را وارد این دایره کرد، بی‌آنکه منتظر رأی‌گیری‌ای بمانیم که هیچ‌کس قرار نیست به جریانش بیندازد.

۴. توصیه‌ها

به فرانسه و مکزیک، هماهنگ‌کنندگان ابتکار. از نخستین نشست آینده‌ی کشورهای حامی، نام ایران در کنار اوکراین و غزه در شمار پرونده‌های شاخص ابتکار آورده شود. زمان: سه‌ماهه‌ی پایانی ۲۰۲۶.

به ۱۲۸ کشور حامی. در بیانیه‌ی جمعی بعدی تصریح شود که هرگاه انسداد شورا مانع ارائه‌ی متن درباره‌ی وضعیتی شود که نهادهای ملل متحد آن را مستند کرده‌اند، این انسداد نیز مشمول روح تعهد است. زمان: ۲۰۲۷.

به ریاست‌های دوره‌ای شورا، از یونان در مهرماه. نشست به روش آریا درباره‌ی وضعیت حقوق بشر در ایران، به سیاق نشست آبان ۱۴۰۱، با حضور هیئت حقیقت‌یاب، گزارشگر ویژه و نمایندگان جامعه‌ی ایران برگزار شود. نشست آریا نه رأی می‌خواهد و نه وتوپذیر است.

به کشورهای عضو، در چارچوب قطعنامه‌ی ۷۶/۲۶۲. در مباحثه‌ی مجمع عمومی درباره‌ی وتوهای ۲۶ شهریور یادآوری شود که بن‌بست شورا در قبال ایران به پرونده‌ی هسته‌ای محدود نیست و سرکوبی را هم در بر می‌گیرد که هیئت حقیقت‌یاب مستند کرده است.

به گروه ACT و هماهنگ‌کنندگان آن. پرونده‌ی ایران در گزارش‌های پیگیری منشور رفتاری گنجانده شود و مواردی که در آن نبود متن نتیجه‌ی وتوی خاموش است، ثبت شود.

به اتحادیه‌ی اروپا و سرویس اقدام خارجی آن. گنجاندن ایران در ابتکار به یکی از بندهای موضع مشترک کشورهای عضو در شورا تبدیل شود و در گفت‌وگو با اعضای غیردائم پیگیری شود.

به جامعه‌ی مدنی ایران و ایرانیان بیرون از کشور. حمایت جامعه‌ی ایران از ابتکار فرانسه و مکزیک در بیانیه‌ای مشترک و فراجناحی اعلام شود. مردمی که خود بخواهند حق وتو دیگر سپر سرکوبگرانشان نباشد، همان استدلالی است که این ابتکار هنوز ندارد. درنا آماده‌ی هماهنگی این بیانیه است.

۵. آنچه درنا در اختیار می‌گذارد

درنا گاه‌شمار رأی‌گیری‌ها و بن‌بست‌های شورای امنیت درباره‌ی ایران از ۱۴۰۱ به این سو را، که به‌طور مستمر در رصدخانه ایران به‌روز می‌شود، همراه با خلاصه‌ی یافته‌های نهادهای ملل متحد در اختیار هیئت‌های نمایندگی و دستگاه‌های ذی‌ربط می‌گذارد. برای برگزاری نشست آریا نیز آماده است ارتباط با نمایندگان جامعه‌ی ایران را، با رعایت کامل امنیت

آنان، برقرار کند.

پرونده‌ی ایران از ابتکار فرانسه و مکزیک نمی‌خواهد چیزی جز آنچه هست باشد؛ می‌خواهد در جایی به کار گرفته شود که بیش از هر جای دیگری به آن نیاز است. درنا از فرانسه، مکزیک، بریتانیا و کشورهای حامی می‌خواهد در همین اجلاس مجمع عمومی این پرونده را در دست بگیرند و آماده است در اجرای گام‌های بالا با آنان همکاری کند.

درنا — سازمان ایرانی فراجناحی برای گذار دموکراتیک · dornairan.com